

krajów Polskich (Odonata Haliciae reliquarumque provinciarum Poloniae). Muzeum Dzieduszyckich, Lwów.

HEIDEMANN H., SEIDENBUSCH R. 1993. Die Libellenlarven Deutschlands und Frankreichs. Handbuch für Exuviensammler. Verlag Erna Bauer, Keltern.

KOHL S. 1998. Odonata. Anisopteren-Exuvien

(Großlibellen-Larvenhäute) Europas – Bestimmungsschlüssel. Maszynopis.

TOŃCZYK G., BERNARD R., BUCZYŃSKI P. 2000. Klucz do oznaczania wylinek i larw (ostatnie stadium) ważek (Odonata) Polski. VII Ogólnopolskie Warsztaty Bentologiczne, Poznań – Jeziory 25-27 maja 2000. Maszynopis.

Monografia Corbet'a: „biblia” odonatologów

Paweł BUCZYŃSKI

Corbet's monograph: a "bible" for odonatologists. – The monograph by Corbet (1999, 2004) is estimated as the most important and very useful world-wide elaboration of the biology and ecology of dragonflies.

CORBET P.S. 1999. Dragonflies. Biology and ecology of Odonata. Harley Books, Colchester, 829 s. ISBN 094658964 X.

CORBET P.S. 2004. Dragonflies. Biology and ecology of Odonata (revised edition). Harley Books, Colchester, 830 s. ISBN 0946589771.

Philip Corbet to klasyk światowej odonatologii. Do kanonu ważkowej literatury weszła już „A biology of dragonflies” (CORBET 1962). Kilkanaście lat później ukazała się równie ważna „Biology of Odonata” (CORBET 1980). Ten cykl zamyka monografia, którą omawiam w niniejszej recenzji.

Omawiane dzieło budzi szacunek samym wyglądem. Ponad 800 stron, twarda oprawa z gustowną obwolutą, wiele kolorowych zdjęć na kredowym papierze, obfite ilustracje w tekście. Jednym słowem, ozdoba każdej półki. Najważniejsze jest jednak to, że zawartość książki w niczym nie ustępuje jej walorom zewnętrznym.

Dzieło zaczyna się wykazem rycin i tabel oraz krótkim wstępem. Po nich następuje główna część książki (572 strony), obejmująca omówienia poszczególnych zagadnień biologii i ekologii ważek.

Autor podzielił swe rozważania na 11 obszernych rozdziałów: „Wybór siedliska i składanie jaj”; „Jajo i prolarwa”; „Larwa: oddychanie i żerowanie”; „Larwa: środowisko biotyczne”; „Larwa: środowisko abiotyczne”; „Wzrost, metamorfoza i przeobrażenie”; „Imago: dane ogólne”; „Imago: żerowanie”; „Przemieszczanie się w przestrzeni w locie”; „Behawior rozrodczy”; „Ważki i ludzie”. Każdy z nich podzielono na szereg krótkich podrozdziałów poświęconych bardziej szczegółowym problemom i zakończono treściwym podsumowa-

niem.

Opracowanie wieńczy: słownik terminów fachowych, załącznik z tabelami, wykaz literatury (ponad 4000 pozycji w kilkudziesięciu językach!) i indeksy.

Dzieło Corbet'a cechuje rozmach, szeroki oddech i bardzo wysoki poziom merytoryczny. Stojąc w centrum wydarzeń światowej odonatologii, autor daje czytelnikowi pełny wgląd w osiągnięcia i problemy najdynamiczniej rozwijających się nurtów badań. Przy tym omawia je w sposób bardzo czytelny, ilustrując je bogatą paletą danych z literatury i z własnych badań.

Liczne, dobre i w przemyślany sposób wykorzystane są ryciny i tabele. W sumie książka zawiera: 96 tablic barwnych, 252 czarno-białe zdjęcia i ryciny, ok. 100 tabel.

Corbet nie tylko zbiera i podsumowuje informacje rozsiane po literaturze. Dokonuje też ich twórczej syntezy i przedstawia własne interpretacje, co dodatkowo podnosi wartość dzieła.

Nawet drobiazgowemu recenzentowi trudno sformułować poważne zarzuty, choć można znaleźć trochę drobnych usterek: przy tak wielu poruszanych problemach, uwadze autora umknęły wyniki niektórych badań publikowane w mniej dostępnych czasopismach czy w językach niekongresowych. Jednak są to szczegóły, które nie rzutują na bardzo wysoką wartość opracowania.

Można też wskazać na detal natury technicznej: niewygodne dla czytelnika jest usytuowanie dużej części tabel w załączniku, a nie w tekście.

Podsumowując: omawiana książka to jedno z tych dzieł, które trzeba znać, a najlepiej mieć. Będzie przez długie lata punktem odniesienia i źródłem wiedzy o stanie badań nad biologią ważek. O jej użyteczności, walorach i wywołanym zainteresowaniu niech świadczy to, że w tak krótkim czasie ukazały się już dwa wydania.

Cena nowego egzemplarza 2. wydania wynosi 62,50 zł. Pierwsze wydanie, szczególnie używane egzemplarze, kosztuje do 20% taniej. Nie są to małe kwoty, ale jak rzadko kiedy warto je wydać.

Piśmiennictwo

Warto znać, warto mieć: monografia europejskich Calopterygidae

Paweł BUCZYŃSKI

Worth to know, worth to have: the monograph of European Calopterygidae. – The book analysed is appreciated as a highly valuable synthesis of data about European demoiselles. Especially worth of attention is a very extensive and competent part concerning the behavioural and evolutionary biology. Some remarks on the whole series "Die Libellen Europas" "(The dragonflies of Europe)" are given.

RÜPPELL G., HILFERT-RÜPPELL D., REHFELDT G., SCHÜTTE C. 2005. Die Prachtlibellen Europas. Gattung *Calopteryx*. (Die Neue Brehm-Bücherei Bd. 654, Die Libellen Europas Bd. 4). Westarp Wissenschaften, Hohenwarsleben, 255 s. ISBN 3 89432 883 5. Cena: 34,95 €.

Specjaliści z krajów niemieckojęzycznych „od zawsze” należą do czołówki światowej odonatologii. Skutkuje to obfitością literatury w języku niemieckim, teraz mniejszą niż jeszcze w połowie wieku XX, ale nadal znaczną. Oprócz przewodników terenowych i monografii faunistyczno-ekologicznych o zasięgu regionalnym, wciąż ukazują się dzieła wysokiej rangi. Należy do nich zaliczyć prezentowane przeze mnie opracowanie.

CORBET P.S. 1962. A biology of dragonflies. Witherby, London.

CORBET P.S. 1980. Biology of Odonata. Annual Review of Entomology, 25: 189-217.

Ważki przeszły w „Nowej Bibliotece Brehma” znamienią ewolucję. Zaczęło się od książki typowo popularnonaukowej (NAUMANN 1952). Po 35 latach wydano opracowanie Aeshnidae Europy (PETERS 1987), napisane przystępnie, ale zdominowane przez treści naukowe. Po zjednoczeniu Niemiec i zmianie wydawnictwa, dalsze tomy ukazują się jako jeszcze wyraźniej naukowa podseria „Ważki Europy”. W latach 1990-tych wydano opracowania: Platycnemididae (MARTENS 1996), Gomphidae (SUHLING, MÜLLER 1996) i Lestidae (JÖDICKE 1997). Teraz otrzymaliśmy dzieło o Calopterygidae, niedługo ukaze się tom o Corduliidae (WILDERMUTH w druku).

Porównanie nowych i starszych pozycji ukazują też kierunek rozwoju europejskiej odonatologii: jej główny front przesuwa się z dobrze już poznanych: taksonomii, zoogeografii i charakterystyki siedlisk, na szeroko pojmowaną biologię.

Omawiana książka już na pierwszy rzut oka robi dobre wrażenie. Jej rekomendacją są same nazwiska dwojga pierwszych autorów, współtwórców fundamentów wiedzy o biologii i ekologii Calopterygidae. Bez zarzutu jest też szata edytorska: poręczny format A5, ładnie zaprojektowana okładka ze zdjęciem, kredowy papier, liczne ilustracje. A to, co czytelnik znajduje między okładkami, tego wrażenia nie psuje.

Książka składa się ze wstępu, spisu treści i 11 rozdziałów: „Wprowadzenie”, „Przegląd świteziankowatych”, „Cykl życiowy”, „Lot”, „Pożerać i być pożartym”, „Rozmnażanie”, „Świteziankowate Europy”, „Ochrona gatunkowa”, „Perspektywy”, „Piśmiennictwo” i „Indeks”. Ponadto, na stronach 166-199 znajduje się 59 kolorowych fotografii larw i images oraz ich siedlisk.

Rzecz jest napisana przystępnym językiem i jej zrozumienie nie wymaga od czytelnika idiomatycznej znajomości języka niemieckiego ani też akademickiego cenzusu. Zarazem książka spełnia kryteria monografii naukowej, jako obszerne i rzetelne przedstawienie wiedzy o świteziankach Euro-

ISSN 1733-8239

Odonatrix

Biuletyn Sekcji Odonatologicznej Polskiego Towarzystwa Entomologicznego
Bulletin of the Odonatological Section of the Polish Entomological Society

Rok 2, numer 1 (styczeń 2006)

Polskie Towarzystwo Entomologiczne – Sekcja Odonatologiczna
Zakład Zoologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie